

Foto: © dmitriyana/fotolia.com

Vil heve barnehagepersonalets kompetanse når det gjelder barns psykiske helse

***Barn i Midt-Norge* er en forskningsstudie som vil bidra til ny kunnskap om psykisk helse hos barn i barnehagealder. I tillegg til å styrke barnehagepersonalets kompetanse på dette området, ønsker forskerne bak studien også å styrke samarbeidet mellom barnehage og barnevern.**

– Vi vektlegger blant annet at de barnehageansatte må våge å gjennomføre de nødvendige samtalene. De må våge å ta opp det som er i barnets interesse å få fram. Vi vet at temaet psykisk helse hos barn ofte virker skremmende på foreldre, men vi må våge å spørre om det som det er i barnets interesse å få

Les mer om Barn i Midt-Norge-studien og de tre prosjektene her: www.ntnu.no/rkbu/barnimidtnorge

fram, sier Anne Synnøve Brenne, en av forskerne bak forskningsstudien *Barn i Midt-Norge – Psykisk helse i barnehagen*.

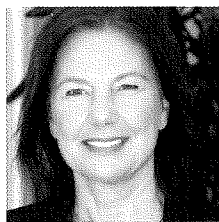
Studien består av Steinkjerprosjektet, Klæbuprosjektet og Voldaprojektet, ledet av en forskergruppe ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Psykisk helse og barnevern (RKBU), ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i Trondheim. Studiens tidsramme er 2012–2017, og samtlige styrere, pedagoger, assistenter og fagar-

beidere i de tre prosjektkommunene er invitert til å delta.

Formålet med studien er todelt. Den ene delen er kompetansehevingsdelen som kommer prosjektbarnehagene direkte til nytte, og den andre delen er forskningsdelen, som etter hvert vil komme alle barnehager i landet til gode, ettersom resultatene fra forskningsdelen vil bli publisert både gjennom internasjonale forskningstidsskrifter og gjennom mer lett tilgjengelige norske tidsskrifter.

STOR INTERESSE FOR KOMPETANSEHEVING

– Det de barnehageansatte selv er mest opptatt av, er naturligvis kompetansehevingsdelen, sier Brenne, som er

Professor May Britt Drugli er faglig leder av Barn i Midt-Norge-studien.

Universitetslektor Anne Synnøve Brenne er i utgangspunktet barnehagelærer; hun har hatt størstedelen av arbeidet med å reise rundt til barnehager og kommuneadministrasjoner for å undervise og bistå underveis i de kommunale prosjektene.

Førsteamanuensis Frode Stenseng er deltaker i forskningsgruppen.

universitetslektor med bakgrunn som barnehagelærer.

Det første året med kompetanseheving innebærer forelesninger i ti temaer i løpet av barnehageåret. De ansatte samles til åtte heldagssamlinger eller fagdager, og noen halvdags. For hvert tema får de møte de beste foreleserne som er å finne her til lands innen de respektive fagområdene, sier hun.

Det andre året består i metodeopplæring – hvordan arbeide praktisk i barnehagen for å finne fram til de barna som kan trenge hjelp av ulike årsaker. Metodeopplæringen vil si bruk av forskjellige refleksjons- og observasjonsmetoder som har fokus på personalets sensitivitet. Det handler om at man gjennom observasjon og refleksjon har et fokus på barnet og de relasjoner det inngår i. Det innebærer aktivt å søke informasjon om indre forhold, som tanker, følelser, erfaringer, behov, og motiver. Det legges mye vekt på personalets evne til å være nært og sensitivt tilstede sammen med barna. Det tredje året går ut på implementering og videreføring av teori og praksis.

Den ene observasjons- og refleksjonsmetoden er *Med blikk for barnet*, en praktisk manualbasert metode utviklet av Byneset barnehage i Trondheim med utgangspunkt i den mer kjente Marte meo-metoden. Den andre kalles *Et levende blikk*, utviklet ved barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger (se egne bokser for de to metodene).

Før og etter prosjektdeltakelsen samles det inn forskningsdata. Da benyttes

RKBU

Regionalt kunnskapssenter for barn og unge – Psykisk helse og barnevern – RKBU – fikk navnet sitt i 2013.

Senteret ble imidlertid etablert av Helsedirektoratet i 1991 som RBUP – Regionsenter for barn og unges psykiske helse. Direktoratet ville ha en enhet knyttet til forskning og undervisning innen barnepsykiatrien.

I 2004 tildelte direktoratet RBUP et utvidet mandat som innebar en oppgradering av kommunalt psykisk helsearbeid, hvilket innebar at barnehage og skole ble viktige arenaer for senteret. Da RBUP i fjor ble slått sammen med det som inntil da het Barnevernets utviklingssenter, kom

barnevern inn som en av de nye senterets oppgaver, hvilket kommer til uttrykk gjennom det nye navnet RKBU.

– Innen RKBU-rammen ble Barn i Midt-Norge-studien bare enda viktigere for oss, sier May Britt Drugli. – Initiativet kom jo fra kommunene selv, mens vi bidrar med kvalitetssikring av det som gjøres i kommunene samtidig som vi forsker fram ny kunnskap. For når vi bruker store ressurser på noe, bør vi også finne ut om de virker, for hvem det virker, og under hvilke betingelser det virker. AS

mye brukte spørreskjemaer som *Ages and Stages Questionnaire* (ASQ-SE), *Teacher Report Form* (C-TRF) og *Student-Teacher Relationship Scale* (STRS). Hensikten er å skaffe til veie norske normer for disse skjemaene, samt undersøke endringer i psykisk helse og relasjoner over tid. ASQ-SE og C-TRF brukes mye som kartleggingsverktøy i Norge, uten at man til nå har hatt norske normer.

KARTLEGGING

Har man først brukt et ord som kartleggingsverktøy, fordres det i denne sammenheng mer.

– Vi fokuserer ikke på kartlegging, vi vektlegger heller kompetanse på spesi-

fikke områder, sier Brenne. – Vi snakker om de kompetansene barnehageansatte trenger når de snakker med barn, når de observerer barn, og når de samarbeider med barn og foreldre i hverdagen. Vår idé er når personalet vet mer om symptomer og har ulike observasjons- og refleksjonsmetoder, vil de også lettere kunne identifisere de barna som kan trenge hjelp. Da vil de kanskje heller ikke ha behov for å bruke kartleggingsverktøy

– Vi er imidlertid ikke imot bruk av kartleggingsverktøy, fastslår professor May Britt Drugli. – Vi er helt for en edruelig og klok bruk av slike verktøy. Nå vet vi at det her til lands er sterke krefter som engasjerer seg imot kartlegging og screening i barnehagen. Vår mening er

Vitenskapelig assistent Kenneth Stensen er forskergruppens IKT-ekspert, med ansvar for datasikkerhet, personvern i datafilene, m.m.

at når personalet i barnehagen har gode kunnskaper om bestemte problemområder, vil de lettere greie å identifisere barn som kanskje er i risikosonen. Da vil det ikke alltid være nødvendig med bruk av kartleggingsverktøy.

Andre ganger trengs gode kartleggingsverktøy for å få bedre innsikt i barns behov og hva som trengs av tiltak til hjelp for disse barna.

– Har dette barnet sosioemosjonelle problemer ut over det normale, eller ligger det kanskje bare i øvre del av hva som kan kalles normalt? Har barnet skyhøye skårer i forhold til hva som er vanlige norske normer? Jeg mener det må være greit for personalet å ha noe å kunne navigere etter. Det betyr ikke at de skal kartlegge alle barn for alt mulig hele tiden, for det er ikke det vi går inn for, sier Drugli, som sier at forskerne i studien ønsker å finne ut av hvordan kartleggingsverktøy kan brukes på en

god måte. I mange tilfeller er det ikke barnehagen selv, men PPT og BUP som skal bruke kartleggingsinstrumentene i samarbeid med personale og foreldre.

Hun understreker at forskergruppen er veldig opptatt av at barn som faktisk har problemer, får disse avdekket så tidlig som mulig slik at barna kan få hjelp så tidlig som mulig.

– Vi må våge å si at dette barnet har forsinket språkutvikling, eksempelvis, og derfor må vi gi litt ekstra for å hjelpe dette barnet, sier Drugli. – Vi må ikke bli så redde for å kartlegge barn at vi samtidig forhindrer at barn som trenger det får hjelp. Et moment i den kartleggingsdiskusjonen vi har hatt, er etter min mening at vi kan risikere å frata barn med utviklingsmuligheter hjelp gjennom å skape noe bortimot et hysteri i barnehagene slik at personalet ikke lenger tør å bruke det verktøyet som kanskje kunne vært bra for barnet.

Drugli vil ha kunnskapsbasert bruk av kartleggingsverktøy for å forstå barn bedre. Hun understreker at intensjonen er å gi barnet tidlig hjelp, og hjelp som gis i barnehagealder er mye mer effektiv enn hjelp som gis senere.

– Jeg tror at den testangsten som fin-

nes, bunner i at man tror tester og kartlegginger er mer absolutte enn hva de egentlig er, sier førsteamanuensis Frode Stenseng. – Tester har feilmarginer og er bare et hjelpemiddel i visse sammenhenger. Ut fra hva vi kommer fram til i studien, ønsker vi blant annet å kunne framskaffe et mer sikkert grunnlag for feilmarginene til verktøyene som brukes i studien.

Stenseng legger til at det ikke er snakk om kartlegging av barn i klinisk forstand i undersøkelsen, forskergruppen bruker kun dataene på populasjonsnivå, og det vil si at resultatene ikke kan spores tilbake til hvert enkelt barn. Over 2000 barn inngår i studien. Alle data som behandles i forskningsøyemed er anonymisert og kan ikke spores tilbake til enkeltbarn.

SAMARBEID MED FORELDRE OG BARNEVERN

Barnehageansatte og foreldre har kanskje det til felles at de ofte nærer skepsis til barnevernet. Forskerne håper å kunne bidra til å redusere denne skepsisen.

– Prosjektene tvinger partene til å vise åpenhet i et tverrfaglig samarbeid på en tydeligere måte enn de kanskje er vant til, sier Drugli. – Barnehage og barnevern i kommunene er sammen om å administrere prosjektene.

Et viktig tema i forholdet mellom barnehage og barnevern er jussen: -Via informasjon om jussen, om lovverket, får barnehagepersonalet innblikk i hva barnevernet ikke har lov til å si noe om i forskjellige saker. Samtidig får de imidlertid også innblikk i hva de kan kreve å få vite, sier hun.

Dersom det er til barnets beste, kan barnevernet si en hel del, men barnevernet skal ikke gi såkalt unødig informasjon.

– Den som skjønner lovverket, blir imidlertid tryggere på seg selv og på hva hun har lov til å kreve, fortsetter hun. – Personalet må skaffe seg kunnskap om sine rettigheter, mens barnevernets folk

Steinkjer tok initiativet

Initiativet til Barn i Midt-Norge-studien kom opprinnelig fra Steinkjer, fylkessenteret i Nord-Trøndelag. Barnehagene i Steinkjer, ved rådgiver Trude Austheim, kom til RBUP i 2011 med en søknad om midler for å arbeide med en opplæringspakke om barn i risikogrupper.

Resultatet ble imidlertid etableringen av en omfattende forskningsstudie ledet av gruppen som er presentert på disse sider, samt RBKU-leder Odd Sverre Westbye. Steinkjerprosjektet ble etablert, etterfulgt av Klæbuprosjektet (se egen reportasje) og Volda-

prosjektet (i Møre og Romsdal).

Steinkjer er en forholdsvis stor kommune, og barnehagene ble derfor av praktiske og økonomiske årsaker delt i tre grupper. Studien er treårig og oppstart forløper derfor slik: I 2012 begynte Steinkjers gruppe 1, i 2013 Steinkjers gruppe 2 og Klæbuprosjektet, og i 2014 Steinkjers gruppe 3 og Voldaprosjektet.

Mens Klæbuprosjektet inkluderer alle barnehageansatte, omfatter Steinkjerprosjektet kun de pedagogiske lederne. Styrerne er imidlertid invitert til å delta hvis de synes de vil. AS

naturligvis må vite ha de kan si i henhold til loven.

Om barnehagefolk kjenner på skepsisen, gjør trolig foreldrene det ikke mindre. Forskergruppen har satset mye på informasjonsmøter med foreldrene. Resultatet er en foreldreoppslutning på godt over 60 prosent i de tre kommunene – rundt 50 regnes som bra.

– Når foreldrene sier ja, sier de barnehageansatte også ja. Oppslutningen fra de ansattes side ligger tett innpå 100 prosent, sier Drugli.

I barnehagene og blant kommune-politikere og -byråkrater har Brenne hatt rollen som omreisende veileder, forklarer og brannslukker, noe som i stor grad har bidratt til studiens suksess, sier Drugli. Hun peker også på vitenskapelig assistent Kenneth Stensens uvurderlige innsats for å forklare det datatekniske og tryggheten for det datasikkerhetsmessige for alle med behov for det. AS/tekst og foto

Kompetansehevingspakken

Det første prosjektåret består av gjennomgang av kompetansehevingspakken. Det er ti temaer som gjennomgås i løpet av åtte heldagssamlinger og to eller flere halvdagssamlinger.

Dette er «pakkens» fokus: «Identifisere barn som viser tegn på mistilpasning og som kan utvikle følelsesmessige og/eller atferdsmessige problem.»

Hertil følger disse underkategoriene:

- Risikofaktorer hos foreldrene.
- Atferd hos foreldrene som påvirker samspillet med barna negativt.
- Signaler fra barnet om at det ikke har det bra.
-) Hva er de grunnleggende behovene hos barnet?
-) Hva skjer med barnet når det må tilpasse seg de voksnes behov?

Dette er de ti temaene overskriftsmessig: *Tilknytning, emosjonelt tilgjengelige voksne; Psykiske vansker hos barn i førskolealder; Vold i familien og mot barn; Seksuelle overgrep mot barn; Rus i familien; Barn av psykisk syke; Juss; Tverrfaglig og tverretattlig samarbeid, rutiner i kommunen; Indre arbeidsrutiner i barnehagen og Den nødvendige samtalen.*

Som et overordnet tema står den utfordringen profesjonelle yrkesutøvere står overfor: Å tørre å se og si fra! (Utdrag fra dokumentet Kompetansehevingspakken i BiMN, fra RKBU.) AS

Litt om metoder

Studien tar for seg metodene *Med blick på barnet* og *Med levende blick*.

Med blick på barnet er utviklet ved Byneset barnehage i Trondheim, med styrer Trine Almenning og fagpersonene Hanne Musum Breen og Gunn-Hege Seljeseth som programutviklere. De har blant annet tatt utgangspunkt i Marte meo-metoden. Det er en manualbasert refleksjons- og observasjonsmetode. Her observeres blant annet barn i grupper ved hjelp av film. *Med blick på barnet* består sterkt forenklet sagt av refleksjon rundt barnet og samspillet mellom ansatte og barn basert på filmopptakene.

Med levende blick er utviklet av førsteamanuensis Gerd Abrahamsen ved barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Dette er en

metode for å tolke barns ikke-verbale kommunikasjon og hvordan barnet har det emosjonelt. Barnehagelæreren skal være den «beskjedne gjesten» som systematisk observerer det *ynge* barnet i gruppen. Metoden tar sikte på å oppøve den voksnes sensitivitet og varhet. Det gjelder å følge barnet med undring, ikke med pekefinger, og å undres over hvordan *den andre*, barnet, har det.

Forskergruppen slår fast at de vil forsøke å finne hva som faktisk virker ved metodene, og om de virker likt eller ikke.

Forskerne vil også se kritisk på de amerikanske spørreskjemaene ASQ-SE (Ages & Stages Questionnaires: Social-Emotional), C-TRF (Teacher Report

Form – Preschool) og STRS (Student-Teacher Relationship Scale) som brukes til å kartlegge både barnehagebarn og barnehageansatte. ►

Fra dokumentet *Forskning på psykisk helse i barnehagen – Steinkjer, Klæbu og Volda kommune* fra NTNU siteres: «Etter innsamlingen av data i ulike kommuner vil vi kunne formidle til fagfeltet hvilke skåringer på de ulike skalaene som tyder på at et barn har så pass store vansker at barnet trenger hjelp og støtte. Til nå har man bare hatt amerikanske skåringer å støtte seg på når slike vurderinger skal gjøres, og det er ikke godt nok. Norske barn har mindre forekomst av psykiske vansker enn barn fra de fleste andre land. Nå vil det innsamlede datamaterialet kunne fortelle mer om disse forskjellene.» AS

Samarbeidet med foreldrene er blitt mye bedre i Klæbu

De ansatte i Knærten friluftsbarnhage i Klæbu mener først og fremst at de har klart å styrke samarbeidet med foreldrene som følge av deltakelsen i prosjektet Barn i Midt-Norge. I Klæbu har alle barnehageansatte, styrere og pedagoger, assistenter og fagarbeidere, deltatt.

Sørøst for Trondheim ligger Klæbu kommune. Klæbu er folketallsmessig i vekst, det er billigere å bygge eller kjøpe bolig her enn i Trondheim, så mange, ikke minst barnefamilier, bosetter seg her og pendler til jobber i Trondheim. De rundt 6000 innbyggerne har per i dag ti barnehager til sin disposisjon, deriblant Knærten FUS friluftsbarnhage as, med Monica Torvik Svalby som daglig leder. Alle barnehagene er med i det som lokalt benevnes *Klæbuprojektet – psykisk helse hos barn i barnehagen*, et prosjekt som løper fram til 2016.

Torvik Svalby synes ikke at hennes egne holdninger til kommunens barnevern har endret seg så mye som følge av prosjektet, for dette samarbeidet har alltid vært godt. Derimot føler hun at hun er blitt mye tryggere i samarbeidet med foreldrene om barnevernssaker.

– Jeg, og også medarbeiderne her i barnehagen, er blitt flinkere til å ta opp og gjennomføre det vi kaller de utfordrende samtalene, til å stille de direkte og riktige spørsmålene, sier hun.

Prosjektet har ført til en omarbeiding av forskjellige spørreskjemaer, som for eksempel oppstartsskjemaet, som en barnehage har bruk for å få fylt ut. Pedagogisk leder Vigdis Løv-Owesen fastslår at gjennom mer direkte formulerte spørsmål får hun mer informasjon tilbake fra foreldrene enn hva hun vanligvis fikk med mer omtrentlig formulerte spørsmål.

EN ÅPEN ATMOSFÆRE ER VIKTIG

– Det er imidlertid viktig å berede grunnen slik at samtalen med foreldrene kan skje i en åpen atmosfære. Det er viktig med åpenhet rundt psykisk helse i barnets første leveår. Vi må gjøre det klart at vi vil barnets beste og at vi vil samarbeide med foreldrene om det. Vi spør med faglig begrunnelse og ikke fordi vi vil vite «alt». Vi er ikke ute etter å kritisere og vi vil ikke være nysgjerrige, sier Løv-Owesen. – Foreldrene får dessuten skjemaene på forhånd slik at de kan forberede seg på samtalen.

– Når vi ser at et barn har psykiske vansker av en eller annen årsak, må vi forholde oss til det og ikke bare vente på at barnet snart skal over i skolen, sier Torvik Svalby. – For den sakens skyld tror vi dessuten at også lærerne ønsker kompetanseløftet vårt velkomment, og et bedre samarbeid med barnehagen. Vi vet de kan reagere med fortvilelse over enkelte barn de mottar, for vi får meldinger av typen «hvorfor har dere ikke meldt om ...?» Vi skjønner lærerens frustrasjoner i slike tilfeller, for en lærer skal forholde seg til rundt 25 elever alene, og i barnehagen er vi én voksen på seks til sju barn.

Foreldrene holdes oppdatert om prosjektets gang gjennom informasjons på foreldremøtene. Ifølge Torvik Svalby går tilbakemeldingene på at foreldrene jevnt over føler det betryggende at de ansatte

bygger sin kompetanse på denne måten. Faktisk er hun blitt overrasket over hvor engasjerte og entusiastiske flere av dem viser seg å være, trass i at skepsis også forekommer, naturligvis.

PEDAGOGER OG ASSISTENTER SAMMEN

Klæbuprojektet inkluderer styrere, pedagogiske ledere, assistenter, fagarbeidere, eller kort sagt alle barnehageansatte.

Torvik Svalby mener at alle assistenter og fagarbeidere, i alle fall i Knærten FUS friluftsbarnhage, har det til felles at de er sultne på kurs og faglig oppdatering. Kompetansepakken har vært et stort løft som personalet har fraktet med seg inn i de allerede etablerte utviklingsforaene.

– Vi har to faglige nettverk for barnehagene i kommunen, ett for pedagogene og ett for assistentene, sier hun. – Vi har trukket mye av teorien fra prosjektet inn i disse faglige nettverkene. Vi samler assistentene to ganger i året, de deles inn i grupper og får et faglig tema de skal veiledes i. De får en oppgave på forhånd, så alle må levere noe. Det er styrerne som formulerer oppgavene, gjerne under veiledning fra Anne Synnøve Brenne.

– Jeg synes de er viktig at alle er med, slik at alle får noe felles å snakke om. Da blir det ikke slik at vi pedagogene står over assistentene og formidler kunnskapen på vår måte. Når vi alle har opplevd det samme på et kurs eller en samling, får vi mer konstruktive samtaler og diskusjoner etterpå, fastslår Torvik Svalby.

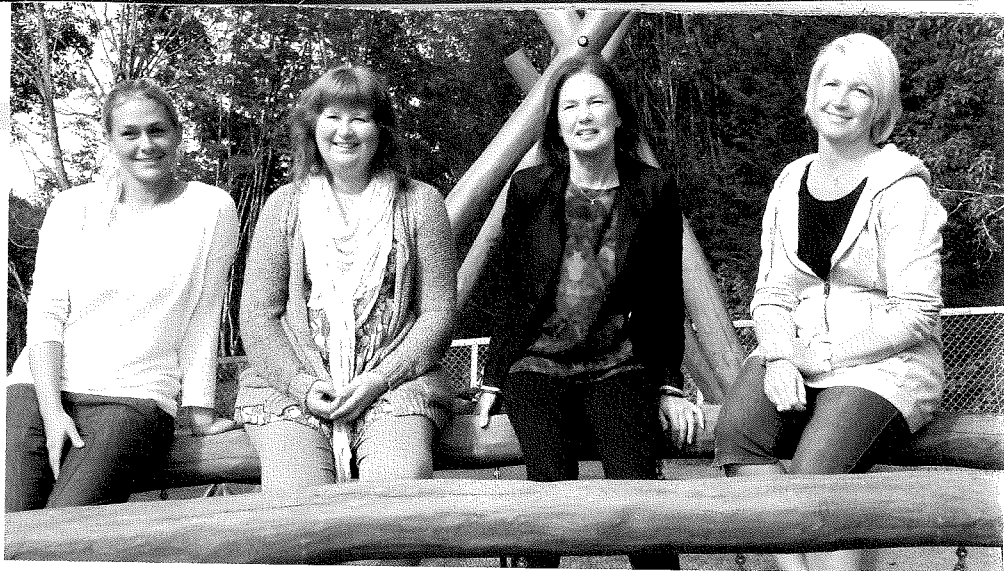
At assistenter er «ufaglærte», kan være en sannhet med modifikasjoner – det de er faglært i, kan riktignok være de mest overraskende ting. En av mennene i Knærten har mastergrad i musikktek-

nologi. En annen assistent har studert psykologi. Torvik Svalby framhever også henne med 13 års fartstid i barnehagen og med godt innblikk i ulike problemstillinger, som tilknytningsvansker.

POLITIKERENTUSIASME

Klæbus kommunepolitikere synes prosjektet er «fantastisk», for å bruke Torvik Svalbys ord. En grunn kan vel være at kommunens utgifter i forbindelse med prosjektet er minimale, tvert om har den mottatt 300 000 kroner i prosjektmidler fra RKBU.

En annen grunn er at politikerne godt ser sammenhengen mellom gode år for barnet i barnehagen og fortsatt gode år i skolen. Det finnes medlemmer av kommunestyret som har barn i barnehage, men enda flere har barn i skolen. AS/tekst og foto

Fra besøket i Knærten friluftsbarnhage, f.v. pedagogisk leder Vigdis Løw-Owesen, Anne Synnøve Brenne, May Britt Drugli, og t.h. daglig leder Monica Torvik Svalby.

Klæbuprosjektet

- 1 De ansatte i barnehagene i Klæbu skal få økt kompetanse innen temaet psykisk helse hos barn.
- 2 Prosjektet skal knytte tettere bånd mellom barnehagene i kommunen og hjelpeapparatet.
- 3 Kunnskapen og fokusområdene skal implementeres i barnehagehverdagen og danne grunnlag for videre utvikling.

Slik er de tre hovedmålene i Klæbuprosjektet formulert. Dertil kommer delmålene som er underlagt hovedmålene.

Delmålene under første hovedmål er at «De ansatte i barnehagene i Klæbu skal kunne identifisere barn som viser tegn til mistilpasning og som kan utvikle følelsesmessige og/eller atferdsmessige problem» og «De ansatte skal kunne møte barn og foresatte med ulike utfordringer inne i målområdet på en profesjonell og kunnskapsrik måte.»

Delmålene under andre hovedmål er at «Prosjektet skal gi økt tverrfaglig samhandlingskompetanse og skape et helhetlig fokus», og «Prosjektet skal gi økt forståelse mellom barnehagene og hjelpeapparatet.»

Sist, men ikke minst, under det tredje hovedmålet: «Gjennom prosjektet skal kunnskapen forankres praktisk, i planer og mål og i samarbeid med hjelpeapparatet.»

Arbeidet begynte høsten 2011 da Klæbu kommune ble kontaktet av Regi-

onssenter for barn og unges psykiske helse (RBUP), og det ble utarbeidet et prosjekt som hadde som mål kompetanseheving innen temaet psykisk helse for barn i førskolealder med fokus på forebygging og tidlig intervensjon. Våren 2012 ble det oppnådd enighet om prosjektet og en avtale ble inngått mellom kommunen og RBUP, og kommunen mottok prosjektmidler. Alle ansatte i Klæbu-barnehagene ble informert om prosjektet gjennom møter med RBUP.

I den arbeidsgruppen som ble opprettet, sitter blant andre Monica Torvik Svalby fra Knærten og én styrer til. Gruppen rommer også Margrethe Taule, enhetsleder helse- og familietjenesten i kommunen, dessuten rådgiver oppvekst og kultur, og for RBUP Anne Synnøve Brenne.

I 2013 ble det gjennomført ti samlinger med forelesninger innen temaer som barns tilknytningsbehov, barn av psykisk syke, vold i familien, seksuelle overgrep mot barn, den nødvendige samtalen, utfordringer som møter profesjonelle yrkesutøvere, tverrfaglig og tverretattlig samarbeid, indre arbeidsrutiner i barnehagen, og gjennomgang av viktige juridiske spørsmål. (Utdrag fra dokumentet Prosjektbeskrivelse Klæbuprosjektet – psykisk helse hos barn i barnehagen 2012–2016.) AS

Bedret samarbeid barnehage – barnevern

Dialogmøter mellom barnehagestyrerne og barnevernets representanter, en ny arena som har oppstått gjennom Klæbuprojektet, er ett av flere tiltak som har ført til bedre samarbeid mellom barnehage og barnevern i Klæbu.

– Vi ser at spørsmål vedrørende barns psykiske helse i både barnehage og skole melder seg i økende grad. I Klæbu kommune har vi derfor som mål å knytte tettere bånd mellom barnehagene og barnevernstjenesten, sier Margrethe Taule, enhetsleder for helse- og familietjenesten i kommunen.

Det begynte med kontakt med RBUP i Trondheim med tanke på et mulig prosjekt med barnehagerelevans. Senterleder ved RBUP, Odd Sverre Westbye, fortalte om Steinkjerprosjektet, og resultatet ble et Klæbuprojekt i tillegg. Både kommuneadministrasjon, politikere og barnehagepersonalet var positive til prosjektet, og etter god informasjon fra RBUP, etter hvert RKBK, ble det oppnådd enighet om å gå i gang med prosjektet i 2012. Det ble inngått formell avtale mellom RKBK ved senterlederen og kommunen ved rådmannen, slik det også er tilfelle i Steinkjer og Volda.

DEN VANSKELIGE TAUSHETSPLIKTE

Prosjektet skulle få barnehage og barnevern til å snakke bedre sammen, og det mener Taule også har skjedd. Hun mener at faggruppene har fått større forståelse for hverandre. Den største anstøtsteinen har trolig vært barnevernets taushetsplikt.

– Foreleseren i juss ga oss en verden av muligheter, men fikk fram at det er en lang vei å gå fram mot en god og balansert praktisering av taushetsplikten, sier hun. – Foreleseren fikk for eksempel

fram at i visse tilfeller og unntaksvis kan det være riktig å bryte taushetsplikten selv uten foreldrenes samtykke – hvis barnets beste tilsier det.

– En stor fordel var at barnehagens og barnevernets representanter deltok på forelesningene sammen; dermed fikk de høre det samme og kunne etablere en felles forståelsesplattform og til en viss grad et felles språk. Dette har også bidratt til et ryddigere samarbeid, sier Taule.

I tillegg til dialogmøtene der styrerne deltar, er det også etablert sammensatte ressursteam som ifølge Taule fungerer godt. Videre tildeler barnevernet nå faste kontaktpersoner til barnehagene. Barnevernet har selv sagt en fordel overfor barnehagene idet barnevernets representanter ofte besøker barnehagene for å observere eller lignende i en sak, mens en barnehagelærer så godt som aldri besøker barnevernets lokaler.

IMØTESER FORSKNINGSRAPPORTENE

Taule mener arbeidet med Klæbuprojektet alt gir flere synlige resultater. Rapporter og meldinger fra barnehagen til barnevernet er blitt mye bedre: – De er blitt mer konkrete, stringente og *to the point*. De må jo gi oss de gode bestillingene. Det gjør arbeidet for barnevernet lettere.

Hun tror barnehagepersonalet gjennom prosjektet vil bli flinkere til å se barna, slik at de i samarbeid med barnevernet kan gjøre et bedre forebyggende

Margrethe Taule, enhetsleder for helse- og familietjenesten i Klæbu, ser på Klæbuprojektet som utfordrende for alle involverte, men har store forventninger til et bedre samarbeid mellom barnehage og barnevern i en tid da barns psykiske helse vies stadig større oppmerksomhet.

arbeid. Hun sier at barnehagepersonalet allerede ser ut til å stå med større trygghet i langvarige barnevernssaker.

Hun mener imidlertid at det ikke er blitt flere barnevernssaker, og hun er usikker på om barnehagene tar kontakt oftere enn før.

Klæbuprojektet skal pågå til 2017. Taule imøteser tilbakemeldingene fra forskergruppen: – Da vil vi kunne lære enda mer om hvordan vi bør legge opp arbeidet. Da tror jeg samarbeidet mellom barnehage og barnevern kan heves ett nivå opp i forhold til hva vi har vært vant til hittil. AS/tekst og foto